

Školsko natjecanje iz povijesti

31. siječnja 2024.

1. kategorija: VII. (sedmi) razred

Zaporka:

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova:

	67	%
--	-----------	---

Upute natjecateljima:

- Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
- Prije rješavanja ispita trebaš pozorno i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
- Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
- Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
- Pozorno pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
- Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
- Ispit piši isključivo pisanim, ne tiskanim slovima. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
- Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZO u školskoj godini 2023./2024.
- Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
- Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Školskoga povjerenstva.
- Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh na natjecanju!

Školsko povjerenstvo:

- _____ (predsjednik Školskoga povjerenstva)
- _____ (član Školskoga povjerenstva)
- _____ (član Školskoga povjerenstva)

1. Na području Sjeverne Amerike nekoliko je europskih država imalo svoje kolonije. U 18. stoljeću je među europskim doseljenicima raslo nezadovoljstvo britanskom upravom. Zaokruži slovo ispred triju točnih tvrdnja koje se odnose na uzroke Američkoga rata za neovisnost.

A) Kongres u Philadelphiji 1774. donosi odluku o obustavi trgovine s metropolom.

B) Pobunjenici su u bostonskoj luci 1773. pobacali u more sanduke čaja.

	3
--	---

C) Kolonije zahtijevaju od britanskoga parlamenta veća politička i gospodarska prava.

D) Američki kolonisti smatrali su da kao britanski građani trebaju imati svoje predstavnike u britanskome parlamentu.

E) Kralj George V. bez parlamenta više nije mogao samostalno donositi odluke.

2. Salon Marie Thérèse Geoffrin bio je omiljeno sastajalište prosvjetitelja. Na čestim okupljanjima prosvjetitelji su čitali svoja djela, ali i izmjenjivali ideje i poglede na društvo. Pozorno pogledaj priloženu fotografiju.

Slika 1. Salon Marie Thérèse Geoffrin, 1755.

	1
--	---

Odgovori na sljedeća dva pitanja.

2.1. Napiši ime grada u kojemu se nalazio Salon Marie Thérèse Geoffrin. _____

Zaokruži slovo ispred dviju točnih tvrdnja.

2.2. Gdje su prosvjetitelji najčešće širili svoje ideje?

	2
--	---

A) u kavanama

B) u stripovima

C) u sinagogama

D) u knjigama

3. Iako su mnoge reforme Josipa II. bile korisne i napredne, kod stanovništva su izazvale nezadovoljstvo, ponajprije među svećenstvom i plemstvom u Monarhiji. Stoga je Josip II. pred kraj vladavine poništio velik dio svojih reforma, a većinu preostalih su poništili njegovi nasljednici.

Hrvatski grof Adam Oršić u svojim je uspomenama iz 1812. godine opisao Josipa II.:

Čovjek s velikim svojstvima pravoga vladara, tek prenegao u pothvatima, inače ljubazan, ali i ponosan na svoju moć. Pun sposobnosti i neumoran, htio je reformirati tako reći sve. Osobito je ljubio vojsku, na dvoru bijaše sjaja, državne financije bile su mu u dobrome redu, u njegovim državama ukinute su mnoge predrasude i zloupotrebe što su se uvukle u vjeru, ukinuti su i mnogi samostani redova koji nisu ništa pridonosili dobrobiti države (...) Uvedena je sloboda štampe kao i vjerska tolerancija (...) Josip je obišao sve svoje zemlje da se od svih točno obavijesti, pamteći dobre ljude, koji su se istaknuli dobrim ili lošim svojstvima.

Analiziraj tekst i odgovori na sljedeća dva pitanja.

	1
--	---

3.1. Što je Josip II. ukinuo u svojim državama, a za što je smatrao da se uvuklo u vjeru?

	3
--	---

3.2. Koje su reforme Josipa II. navedene u povijesnome izvoru?

4. Kraljevskoga guvernera na području bivših britanskih kolonija u Americi imenovala je Kruna te je on nadgledao kolonijalnu trgovinu, odobravao zakone, a mogao je i odbaciti odluke kolonijalne skupštine.

	2
--	---

U tablicu 1. upiši po jednu funkciju koja nedostaje u svakome stupcu.

Kolonijalno vijeće	Kolonijalna skupština
<ul style="list-style-type: none">• imenuje ga guverner• _____• najviše sudbeno tijelo u koloniji	<ul style="list-style-type: none">• donosi zakone• biraju je kolonijalisti• _____

Tablica 1. Ustroj vlasti u britanskim kolonijama u Americi

5. Razdoblje prosvjetiteljstva često se naziva stoljećem filozofa, a poznato je i kao doba razuma. Prosvjetitelji su bili uvjereni da ljudi ne moraju slijediti vjerske i druge uzore, nego se trebaju ponašati u skladu s vlastitim razumom.

Pozorno pogledaj priloženi zemljovid 1.

Zemljovid 1. Europske zemlje u 18. stoljeću

Odgovori na sljedeća dva pitanja s pomoću zemljovida 1.

5.1. Napiši ime države u kojoj je nastala *Cyclopædia ili Opći rječnik znanosti i umjetnosti*.

	1
--	---

5.2. Napiši ime države u kojoj se prosvjetiteljstvo najdublje ukorijenilo.

	1
--	---

Školsko natjecanje iz povijesti
školska godina 2023./2024.
1. kategorija: VII. (sedmi) razred
31. siječnja 2024.

6. Do vremena prosvijećenoga apsolutizma, Katolička Crkva i druge kršćanske zajednice u društvu imale su prevelik utjecaj. Tijekom vladavine Josipa II., koji je izdao Patent o vjerskoj toleranciji, ograničena je moć Crkve i gotovo potpuno postavljena pod nadzor države.

Odgovori na sljedeća tri pitanja.

6.1. Pripadnicima kojih je triju glavnih grana kršćanstva Josip II. omogućio ravnopravnost?

	1
--	---

6.2. Koliko je godina prošlo od donošenja Patenta o vjerskoj toleranciji do danas?

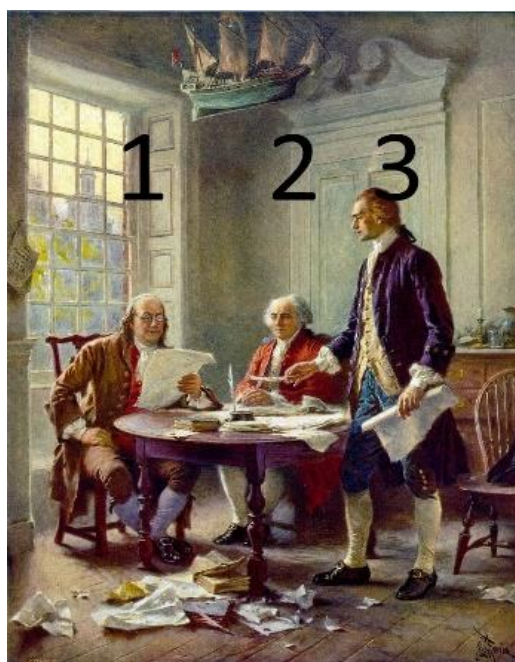
	1
--	---

6.3. Tko je imao isključivo pravo sklapanja braka prije donošenja Patenta o vjerskoj toleranciji?

	1
--	---

7. Jean Leon Gerome Ferris (8. kolovoza 1863. – 18. ožujka 1930.) bio je američki slikar najpoznatiji po seriji od 78 scena iz američke povijesti, pod nazivom „The Pageant of a Nation”. To je najveća serija američkih povijesnih slika jednoga umjetnika. Sljedeća slika prikazuje sastavljanje jednoga od najvažnijih dokumenata iz američke i svjetske povijesti.

Slika 2. J. L. G. Ferris, *Sastavljanje Deklaracije nezavisnosti*

Pogledaj sliku 2.

7.1. Napiši ime i prezime:

osobe pod brojem 1

	3
--	---

osobe pod brojem 2

osobe pod brojem 3

7.2. Kojom je brojkom označen najistaknutiji autor Deklaracije nezavisnosti?

	1
--	---

8. Prosvjetitelji su smatrali da su ljudi prema svojim prirodnim pravima jednaki, što je bilo u suprotnosti s postojećom podjelom na staleže. O pitanjima društveno-političkoga sustava prosvjetitelji nisu imali jedinstveno mišljenje. Jedni su bili skloniji republici, a drugi ustavnoj monarhiji.

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

8.1. Koji francuski prosvjetitelj predlaže republiku kao idealan društveno-politički sustav?

A) *Voltaire*

B) *Jean-Jacques Rousseau*

	1
--	---

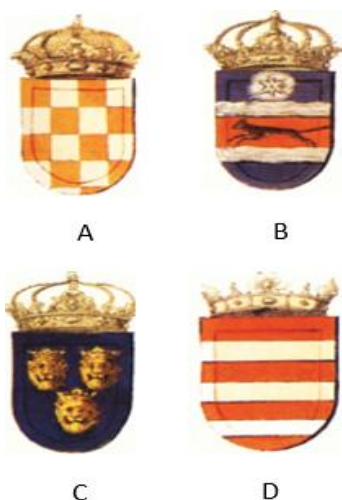
8.2. Koji francuski prosvjetitelj predlaže ustavnu monarhiju kao idealan društveno-politički sustav?

A) *Voltaire*

B) *Jean-Jacques Rousseau*

	1
--	---

9. Hrvatski je narod kroz dugotrajnu povijest, samostalno ili u okviru različitih državnih zajednica, oblikovao povijesne sastavnice svojega nacionalnog identiteta vidljiva i u novovjekovnim grbovima hrvatskih zemalja.

Ilustracija 1. Grbovi hrvatskih zemalja, iz djela Vitezovića, 1701., Beč

Ilustracija 2.
Grb Republike Hrvatske

9.1. Pored odgovarajućega slova grba navedi ime hrvatske zemlje koju grb predstavlja.

A _____

D _____

	2
--	---

9.2. Usporedi grbove na ilustraciji 1. sa sadašnjim grbom Republike Hrvatske na ilustraciji 2. Napiši ime hrvatske zemlje čiji grb nedostaje na ilustraciji 1., a nalazi se na kruni grba u ilustraciji 2.

	1
--	---

10. Razvoj znanosti prethodio je prosvjetiteljstvu, ali ono mu je dalo dodatni poticaj. Ograničavajući utjecaj Crkve na znanost u 18. stoljeću znatno je oslabio.

U priloženoj tablici na odgovarajuće mjesto upiši puno ime i prezime znanstvenika ili znanstvenikovo otkriće/dokaz.

	3
--	---

ZNANSTVENIK	OTKRIĆE/DOKAZ
	otkrio planet Uran
	kometi
Isaac Newton	

Tablica 2. Otkrića/dokazi u prirodnim znanostima potkraj 17. i tijekom 18. stoljeća

11. U sljedećemu zadatku zaokruži slovo ispred točnoga povijesnog slijeda događaja iz američke povijesti.

	1
--	---

A) kolonisti su se usprotivili novim porezima koje je odredio parlament u Londonu → Bitka kod Lexingtona → proglašena Deklaracija neovisnosti → general Cornwallis predao se Washingtonu kod Yorktowna

B) kolonisti su se usprotivili novim porezima koje je odredio parlament u Londonu → general Cornwallis predao se Washingtonu kod Yorktowna → proglašena Deklaracija neovisnosti → Bitka kod Lexingtona

C) Bitka kod Lexingtona → proglašena Deklaracija neovisnosti → general Cornwallis predao se Washingtonu kod Yorktowna → kolonisti su se usprotivili novim porezima koje je odredio parlament u Londonu

D) general Cornwallis predao se Washingtonu kod Yorktowna → kolonisti su se usprotivili novim porezima koje je odredio parlament u Londonu → proglašena Deklaracija neovisnosti → Bitka kod Lexingtona

12. Osamnaesto je stoljeće bilo doba sjaja europskih monarhija, ali i doba stalnoga suočavanja većine ljudi s nesigurnošću i siromaštvom. Unatoč tome pojavili su se mislioci, koji su isticali nove ideje o boljemu položaju i mogućnosti čovjeka.

	4
--	---

U prazna polja ispod četiriju navedenih tvrdnja upiši slovo A za uzrok ili slovo B za posljedicu prosvjetiteljstva.

otvaranje škola za svu djecu <div></div>	praznovjerno društvo <div></div>	neprosvijedenost naroda <div></div>	razvoj poljoprivrede <div></div>
--	--	---	--

A. UZROK

B. POSLJEDICA

13. Marija Terezija vladala je Habsburškom Monarhijom od 1740. do 1780. Bila je prosvijećena vladarica i provela brojne reforme koje su zadirale u sva područja političkoga, gospodarskoga i društvenoga života.

Zaokruži slovo ispred triju točnih tvrdnja koje se odnose na reforme Marije Terezije.

A) Posve je ukinula suđenje vješticama i stavila ih pod nadzor Crkve.

3

B) Godine 1777. uvela je opću školsku obvezu u ugarskome dijelu Monarhije.

C) U Banskoj Hrvatskoj Mađari su nastojali nametnuti mađarski kao nastavni jezik.

D) Na višim su razinama školovanja djeca plemića mogla odabrati nastavu na njemačkome jeziku.

E) Odnose između kmetova i feudalaca uredila je Slavonskim i Hrvatskim urbarom.

F) Zbog povećanoga broja teških kršenja zakona među stanovništvom, proširila je primjenu smrtno kazne.

14. Tijekom svoje su povijesti Sjedinjene Američke Države mijenjale svoje granice i širile su se sve do Tihoga oceana. Proces je bio dugotrajan i završio je tek u 20. stoljeću.

Zemljovid 2. Širenje Sjedinjenih Američkih Država

Promotri zemljovid 2. Odgovori na sljedeća tri pitanja.

14.1. Napiši ime države od koje je kupljena Aljaska.

1

14.2. Napiši ime grada u kojemu je došlo do pobune protiv britanskoga Zakona o čaju.

1

14.3. Napiši ime prve britanske kolonije koja je nazvana prema britanskoj kraljici Elizabeti I.

1

15. Hrvatska je u 18. stoljeću još bila teritorijalno razjedinjena između različitih gospodara. Banska Hrvatska bila je u sastavu Habsburške Monarhije, Istra pod vlašću Mlečana i Habsburške Monarhije, Vojna krajina pod upravom bečkoga dvora, a na krajnjemu je jugu bila Dubrovačka Republika. Grad Rijeka bio je dio Ugarskoga primorja.

Zaokruži slovo ispred triju točnih tvrdnji.

A) Jedina veća manufaktura u Dalmaciji bila je proizvodnja likera u Zadru.

	3
--	---

B) Karlo IV. osnovao je prvu ratnu luku za izgradnju ratnih brodova u Kraljevici.

C) Najpoznatiji pisac tragedija Tituš Brezovački pisao je djela na kajkavskome narječju.

D) U sastavu Habsburške Monarhije bio je i dio istarskog poluotoka, poznat kao Pazinska knežija, sa sjedištem u Pazinu.

E) U 18. stoljeću u Istri je veliki problem bila i epidemija malarije.

16. U Hrvatskoj su prosvjetiteljske ideje imale razmjerno slab odjek, kako zbog teritorijalne, tako i jezične razjedinjenosti. Pisci su uglavnom pisali djela poučnoga sadržaja i nisu se upuštali u kritiku vlasti ili Crkve.

Ilustracija 3.
Prvo izdanje knjige *Satir iliti divji čovik*

Promotri ilustraciju 3. Odgovori na sljedeća tri pitanja.

16.1. Napiši ime i prezime autora knjige *Satir iliti divji čovik*.

	1
--	---

16.2. Koje je godine prvi put objavljena knjiga?

	1
--	---

16.3. Čiju je vlast u knjizi krivio autor za zaostalost slavonskoga sela?

	1
--	---

17. Marija Terezija poznata je u povijesti kao prva žena na ugarsko-hrvatskome prijestolju, ali i kao „Majka Monarhije” zbog velikoga broja djece.

Promotri sliku 3.

	1
--	---

Slika 3. Marija Terezija u društvu kćeri i sinova

Odgovori na pitanje.

17.1. Kojom je brojkom označen suvladar i nasljednik Marije Terezije? _____

18. Razdoblje prosvjetiteljstva obilježeno je napretkom prirodnih znanosti. Medicina je činila važan dio prirodnih znanosti i pojedini su vladari donosili javnozdravstvene zakone koji su se odnosili na sprječavanje epidemija.

Pozorno pročitaj priloženi povijesni izvor o razvoju medicine u dnevniku hrvatskoga plemića Adama Oršića objavljenoga u poglavlju *Uspomene Adama grofa Oršića Slavetičkog od godine 1725. do godine 1814.* u knjizi *Rod Oršića* (Zagreb: HIBZ, 1943.), 94.

Za mojega života medicina je doživjela jake promjene. Nekoć su sve bolesti promatrali s istoga stajališta, kušali su naime ukloniti uzrok svih bolesti sredstvima za otvaranje i puštanje krvi (...) Browen je pronašao nov sustav, on nastoji samo pojačati tijelo, dopušta samo u skrajnjim slučajevima puštanje krvi (...) Pronađeno je cijepljenje običnih kozica, kod nekih je imalo dobre, kod drugih loše posljedice; sad je opet sasvim iz mode. Posljednjih godina pronađeno je s dobrim uspjehom cijepljenje tzv. boginja. Ugarsko namjestničko vijeće to doduše preporučuje, ali županije kao u svemu, tako su i tu nemarne, i zato još mnogo djece umire od boginja.

Odgovori na sljedeća tri pitanja rečenicama ili njihovim dijelovima iz povijesnoga izvora.

18.1. Na koji se način nekoć pokušalo ukloniti uzrok svih bolesti?

	1
--	---

18.2. Tko je pronašao nov sustav kojim se nastoji samo pojačati *tijelo*?

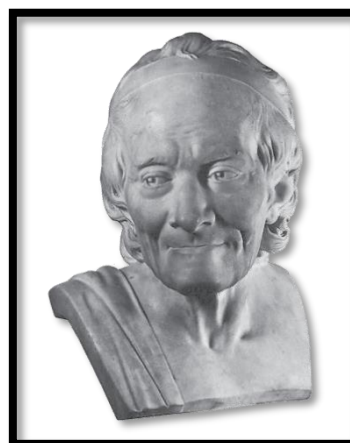
	1
--	---

18.3. Tko preporučuje cijepljenje protiv boginja?

	1
--	---

19. Prethodnik prosvjetiteljstva, engleski filozof John Locke, među prvima je isticao prednost razuma nad drugim oblicima spoznaja. Njegova je filozofija imala velik utjecaj i na doba prosvjetiteljstva.

Slika 4. Voltaire

Pozorno pogledaj priloženu sliku 4. Odgovori na sljedeća dva zadatka.

19.1. Na praznu lijevu crtu upiši ime djela koje je John Locke napisao 1689., a na desnu puno ime i prezime Voltairea.

	2
--	---

IME DJELA JOHNA LOCKEA

VOLTAIRE

19.2. Kako se zove roman koji je 1759. na humorističan način napisala osoba sa slike 4. _____

	1
--	---

20. Između brojnih i radikalnih reforma Josip II. dopustio je kmetovima slobodno seljenje, što je imalo niz dobrih posljedica za život kmetova i njihovo slobodno kretanje.

Slika 5. Josip II.

Zaokruži slovo ispred triju točnih posljedica Patenta o slobodnome kretanju.

A) Kmetovi su mogli školovati djecu.

	3
--	---

B) Kmetovi su mogli stupiti u brak uz suglasnost feudalca.

C) Ako kmetovi nisu mogli plaćati podavanja feudalcu, imali su mogućnost smanjiti iznos podavanja.

D) Kmetovi su mogli birati zanimanje.

E) Kmetovima je ukinuto plaćanje desetina Crkvi.

21. U 18. stoljeću neki su vladari prihvatili ideje prosvjetiteljstva, poglavito one koje su omogućile gospodarski napredak zemlje i poboljšale život podanicima. Marija Terezija i Josip II. proveli su mnogobrojne reforme.

U priloženu tablicu ispod imena vladara razvrstaj pojmove: *merkantilizam, fiziokratizam, razvoj poljoprivrede, jačanje pomorske trgovine i trgovačkih putova.*

	4
--	---

<u>MARIJA TEREZIJA</u>	<u>JOSIP II.</u>
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____

Tablica 3.

22. Gospodarski razvoj hrvatskih zemalja kočila je njihova razjedinjenost. Habsburgovci počinju ulagati u prometnu infrastrukturu izgradnjom novih luka i proširenjem postojećih, a izvodila se i izgradnja cesta koje povezuju unutrašnjost s obalom. Razvoj prometa potaknuo je gospodarski razvoj tih krajeva, a time je upravljalo Kraljevsko vijeće.

Zaokruži slovo ispred pravilnoga slijeda događaja.

	1
--	---

A) Rijeka proglašena slobodnom kraljevskom lukom → osnovana prva hrvatska vlada → požar u Varaždinu → ukinuto Kraljevsko vijeće

B) požar u Varaždinu → ukinuto kraljevsko vijeće → osnovana prva hrvatska vlada → Rijeka proglašena slobodnom kraljevskom lukom

C) Rijeka proglašena slobodnom kraljevskom lukom → osnovana prva hrvatska vlada → ukinuto Kraljevsko vijeće → požar u Varaždinu

D) osnovana prva hrvatska vlada → požar u Varaždinu → Rijeka proglašena slobodnom kraljevskom lukom → ukinuto Kraljevsko vijeće

23. Nakon dolaska na prijestolje habsburških vladara Marije Terezije i Josipa II. započeo je niz reforma u cilju modernizacije i centralizacije državne uprave te razvoja građanskoga društva. Čitavo je razdoblje uključivalo državne, vojne, gospodarske i društvene promjene. Odgovarajućim slovom ispred ponuđenih odgovora nastavi ispravan kronološki niz.

A) Patent o slobodnome seljenju

B) uvođenje njemačkoga jezika

	2
--	---

24. Najvažniji politički mislilac prosvjetiteljstva bio je Charles de Montesquieu koji je razradio svoje viđenje idealne države. Kako bi se vlast u državi provodila što pravednije, on predlaže trodiobu vlasti na izvršnu, zakonodavnu i sudsku.

Zaokruži slovo ispred triju točnih tvrdnja koje se odnose na Charlesa de Montesquieua i trodiobu vlasti.

	3
--	---

A) Montesquieu je zaključio kako je republika teško provediv oblik vladavine, ali savršen.

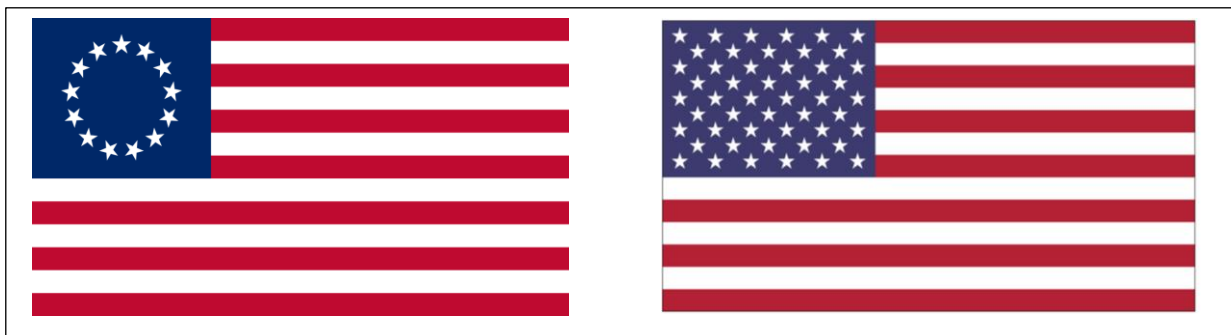
B) Montesquieu je trodiobu vlasti razradio u knjizi *O duhu države* iz 1748.

C) Montesquieu je smatrao kako se javlja opasnost da će monarh donositi tiranske zakone ako se zakonodavna i izvršna vlast objedine u jednoj osobi.

D) Trodioba je vlasti prvi put primijenjena u Deklaraciji o pravima čovjeka i građanina.

E) Montesquieu je smatrao da nema slobode ako sudska vlast nije odijeljena od zakonodavne i izvršne.

25. Zastava se Sjedinjenih Američkih Država koristi od 14. lipnja 1777. kad je donesena Odluka o zastavi („The Flag Resolution“). Prvobitna je zastava poznata pod nazivom „Betsy Ross“, što je, prema popularnoj predaji, ime žene koja ju je sašila. Sadašnja je zastava u uporabi od 4. srpnja 1960.

Slika 6. Zastava broj 1

Slika 7. Zastava broj 2

Pozorno pogledaj priložene slike.

Odgovori na sljedeće pitanje.

25.1. Koliko je godina prošlo od donošenja prve zastave Sjedinjenih Američkih Država do uvođenja sadašnje zastave?

	1
--	---